СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ   РІК XXXI.   Число 299.   Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 24. грудня, 1923.

VOL. XXXI.   No. 299.   Jersey City, N. J., Monday, December 24, 1923.   THREE CENTS

УРЯД ПОДАЄ КОШТА БОНУСА

ВАШІНГТОН, 21. грудня. — Конґресмен А. П. Андру та секретар скарбу Мелон подають до публичного відома листа, який написав Мелон до конґресмена в справі коштів бонуса для ветеранів великої війни.

Мелон каже, що після правдоподібних обчислень, котрі принимають, що коло 90 процент ветеранів зголоситься по готівку, бонус буде коштувати в 1923. році 145 міліонів долярів, в 1924. році 225 міліонів, в 1925. році 114 міліонів, в 1926. році 312 міліонів, а за весь час свого існовання понад 4 міліярди долярів.

РЕПУБЛИКАНЦІ СКЛИКАЮТЬ КОНФЕРЕНЦІЮ ДЛЯ БОНУСА

ВАШІНГТОН, 21. грудня. — Републиканські члени палати послів рішили скликати на день 10. січня слідуючого року конференцію для розваження своєї дальшої політики в справі бонуса для ветеранів.

НОВА МАЙНЕРСЬКА ЗГОДА

КЛІВЛЕНД, Огайо, 21. грудня. — Майнерська юнія та товариство властителів копалень мягкого вугля згодилися зібратися на конференцію на найблизчу пятницю до Клівленду, щоби виробити начерк нового контракту межи майнерами мягкого вугля в Огайо, Індіяні та Илинойсі а властителями, який мавби увійти в життє з днем 31. марта 1924. року, коли скінчиться обовязуюча сила теперішнього контракту.

ПРИГОТОВАННЯ ДО ВИБОРІВ

ВАШІНГТОН, 21. грудня. — Провідники републиканської партії кажуть, що не підлягає найменчому сумнівови, що кандидатом републиканської партії буде іменований партійною конвенцією Кулидж. Зате демократичні провідники підносять, що колишній секретар скарбу Мекаду дістане понад всякий сумнів більшість голосів демократичної конвенції.

ЩЕ Й ФАЛШИВІ АПТЕКАРІ

НЮ ЙОРК, 21. грудня. — Стейтова прокураторія, котра від якогось часу веде слідство проти фалшивих докторів та зубарів, звернула послідними днями свою увагу на те, що в місті має бути коло півтора сотки фалшивих аптекарів, які ведуть аптеки без правного уповажнення влади або на основі фалшивих свідоцтв.

ЗІ СКАНДАЛІВ В КУ-КЛАКС-КЛЕНІ

АТЛЕНТА, Джорджія, 21. грудня. — Лава присяжних судів стейтового суду, що судила Филипа Е. Фокса, редактора Ку-Клакс-Клена, за те, що сей вбив Кленового адвоката Коберна, винесла оречення, що Фокс є винуватий вбийства першого степеня, але вона припоручує його судовій ласці. Тоді суддя наложив на вбийника кару досмертної вязниці.

Оборона старалася оборонити обжалованого на тій основі, що він є божевільний „параноян", один з найбезпечніших божевільних типів.

РОЗЛАМ В КЛЕНІ

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 21. грудня. — В рядах членів Клена в стейті Ню Джерзі панує таке негодовання з усунення дотеперішнього начальника сеї орґанізації Симонса з головства, що ціла нюджерська орґанізація хоче зривати зносиня з рештою Клена.

КЛОПОТИ НАЙБІЛЬШОГО КОРАБЛЯ В СВІТІ

НЮ ЙОРК, 1. грудня. — Левіятан, пароход з Юнайтид Стейтс Лайнс, найбільший нині корабель в світі, вертаючи з Европи до Америки, наїхав коло нюйорського порту на мілину коло маяка Робинса. Пасажирів забрали до порту нюйорські міські пороми („ферп"), а корабель по вісьмох годинах праці витягнули з болота портові кораблі.

МЕКСИКАНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

МЕКСИКО, 21. грудня. — Війска Обреґона знова поступили значно проти збунтованих прихильників Гуерти, але ще не потрафили висадити революцінерів з міста Пуебля. Кажуть, що повстанцям так тяжко, що вони постановили скликати спеціяльні наради над своїм положенням.

ОСТОРОГА МЕКСИКАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ У СПРАВІ НАФТИ

ВАШІНГТОН, 21. грудня. — Провідники мексиканських повстанців видали до американських капіталістів осторогу, щоби вони не важилися купувати від теперішнього мексиканського уряду нафтові концесії, бо вони не будуть признані, якби повстанці виграли революцію.

ПРОТИ ВОЖЕННЯ ОРУЖА ДО МЕКСИКА

ВАШІНГТОН, 21. грудня. — Самуель Ґомперс, голова Американської Федерації Праці, видав до робітників відозву, в якій завзиває їх доносити американському урядови про всякі пересилки оружа до Мексика. Американський уряд зі свого боку розвів остру контролю по всіх портах та пограничних коморах за пачкарами.

МЕКСИКАНСЬКИЙ ЗЕМЛЕТРУС

ДОҐЛАС, Аризона, 21. грудня. — Донесення про трясення землі, що мало місце в середу, говорять про тяжкі втрати в людях. Потерпіли головно міста Гранадос та Гвасапас. Число жертв в цифрах не подають, але всі прибуваючі звідти втікачі стверджують, що число вбитих дуже велике.

ПОТРЕБУЮТЬ 10 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ ДЛЯ НІМЕЦЬКИХ ДІТИЙ

ШИКАГО, Илинойс, 21. грудня. — Ратунковий комітет секти Квекрів подає, що йому потреба на допомогу для голодуючих німецьких дітий суми 10 міліонів долярів.

ВИРОК ПРОТИ РОБІТНИЧОЇ ЮНІЇ.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. 21. грудня. — Окружний федеральний суд, котрий розбирав позов юнії зелізничих стаційних робітників проти Пенсилвенійської зелізниці за непослух Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав, рішив, що суд не має права примушувати зелізницю вважати представників всіх робітників даної катеґорії. Суд сказав, що робітники можуть відкликатися лишень до „суду публичної опінії".

УРЯДОВА ЗИМА ПОЧИНАЄТЬСЯ ЛІТНОЮ ТЕПЛОТОЮ

Сьогорічна зима почалася дня 21. грудня тим, що в більшій части Злучених Держав панує майже літна теплота. У східній части теплота в той день доходила до 60 степенів Фаренгайна, — найтеплійший день 21. грудня, як далеко сягає людська память та полишені записки про погоду.

Найцікавійше відай з усего то факт, про який доносять з канадийської провінції Онтаріо. В місті Стедфорді один фармер збирав в своїм городі дозрілі суниці.

ПРОМОВА МІЛЮКОВА НА КОНҐРЕСІ ЛІҐИ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГОРОЖАНИНА

На конґресі Ліґи прав людини і горожанина вибрано віцепрезидентом відомого історика і лідера кадетської партії — Мілюкова Він виголосив з цеї нагоди промову про російську революцію. Промова наробила багато шуму в російській монархістичній пресі. Бо Мілюков м. и. сказав: „Царат тепе рмертвий. І ми горді, що по нашим силам причинилися до його скону". Хоча Мілюков у дальшому ході промови в дуже яркиx красках зобразив теперішне положення Росії під блольшевицьким режімом, монархісти не можуть йому простити, що не в цараті бачить спасення.

НОВИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ МІНОНОСЕЦЬ

Дня 8-ого падолиста ц. р. відбулася у Миколаєві-порті урочиста передача міноносця „Незаможник", збудованого у доках „Наваля", морському командуванню україньої совітської чорноморської фльоти. Від імени (се) У(кр) Ц(ентр) В(иконавчого) К(омітету) й Рад Наркому-у промовляв Буценко. Представник військ-господ. управління зазначив, що „Незаможник" що своєї или й зброєння злагоджений згідно з останіми здобутками військової техніки.

ПОВІДОМЛЕННЯ

З ПРИВОДУ СВЯТА ХРИСТОВОГО РІЗДВА ДНЯ 25. ГРУДНЯ СВОБОДА НЕ ПОЯВИТЬСЯ.

ВЕЛИКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ В ДЖЕРЗИ СИТІ

В сю неділю, 23 с. м. відбу-будеться заходом української громади в Джерзи Сіті, Н. Дж, великий концерт у галі Дикинсон Гайскул.

Концерт буде під проводом відомого учителя музики д. Андрія Ґели. Візьмуть участь в концерті хори в силі 200 осіб. Програма добірна і ріжнародна.

На сей концерт повинні прибути громадно Українці не тільки з Джерзи Сіті, але і з околиці.

Початок концерту о 4-ій годині сполудня.

Дикинсон Гайскул находиться на горі на розі Нюарк і Пелесейд евеню.

VI. РОКОВИНИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПЕРЕВОРОТУ.

Дня 7-ого падолиста в помешканню Управління Уповноваженого Нарком. Чужоземних Справ в Харкові відбулося офіціяльне приняття представників Чужоземних держав у Харкові з нагоди VI. роковин жовтнєвгоо перевороту. В заступництві Шліхтера, який виїхав до Москви на сесію Союзного ЦВК, приймав Величко. Явилися: заступник німецького ґенерального консуля в Харкові фон Похамер, голова польської місії у Харкові Шарота, заступник голови естонської репатріяційної комісії Канґе, уповноважений латиської републики Варкальс і и.

НЕВДАЛИЙ ЗАМАХ НА ТРОЦЬКОГО.

В перегляді війск з нагоди шестиліття революції в Радянських Републиках помітна була відсутність Троцького. Се стало понукою для поширювання поголосок, немовби на Троцького довершено атентату якимось бувшим царським старшиною. Щойно тепер справа прояснюється. Якийсь гурток невідомих осіб з „біло-ґвардійського" табору напав на шофера авта Троцького і сильно його побив. Але шофер встиг втікти з автом. Напасникам ходило відай про се, щоби вбити шофера; посадити на його місці свого чоловіка і тоді Троцький, всівши до авта найшовся бо в руках заговірників.

У звязку з викриттем того заговору Троцький не взяв участи в святі.

СВІТОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОТЕСТАНТІВ

„Нає Вінер Журналь" подає таку вельмицікаву вістку: Від довшог чоасу йдуть в кругах протестантів змагання обєднати всі евангелицькі громади цілої земної кулі на зразок католицької церкви. Визначний шведський евангелицький епископ Седербльом в останньому часі дуже цею справою перенявся і кілька разів публично заявився за евангелицьким „католицизмом". Німецькі евангелицькі краєві церкви зорґанізувалися в Віттенберзі над гробом Лютера в церковний союз, в якому крім церковних управ мають місце і голос також синодальці круги й вільні церковні громади. Скоро по тім у підніжа Вартбурґу відбувся зїзд представників евангелицької церкви зі всіх сторін світа задля утворення лютеранського світового конвенту, від якого всі надіються створення того великого обєднуючого центру.

ФАЙТ МІЖ ТУРКАМИ.

Турки замісць того, щоб раділи, що вратували собі державу, розторощену версальським договором, і братися всі спільно до діла, зачинають тепер сварку. Туркам старшого покоління не подобається то, що з Туреччини зроблено республику, а султана усунено, а також то, що столицею є Анґора а не Константинополь. Через це прийшло до сварки а навіть до бійки в турецькім парляменті. Анґлія і Франція доливають ще оливи до огню. Анґлія попирає Кемаля-пашу, а Франція його противників. Та мимо цего Кемаль-паша має за собою більше народу. Натомісць прийде мабуть до розбиття музулманської церкви. Бувший турецький султан є дальше клаїфом т. е. головою магометанської церкви, яка числить 300 міліонів магомедан, з чого в Туреччині є 10 міліонів. Але вже тепер багато магомедан бажає собі вибрати нового каліфа. Тим мавби бути король Геджасу (Арабії), Гуссейн. За ним є також Анґлія. А що одні Турки хотять, щоби каліфом був дальше б. султан, а другі, щоби ним був король Гуссейн, то коли всі на першого чи другого чи другого не згодяться, прийде до розбиття магомеданської церкви. Але з цего булаби користь не для магомедан, а для Анґлії, бо розбитих на два табори магомедан Анґлія не буде боятись.

10-МІЛІОНОВІ ПОЛЬСЬКІ БАНКНОТИ.

З Варшави доносять нам, що розпочато там вже друк нових 10 міліонових банкнотів.

КОЛЯДА РІДНІЙ ШКОЛІ!

Пригадуємо українському громадянству в Америці, що після ухвали Першого Конгресу Обєднання, а також і нашого традиційного звичаю, всі збірки, які переводяться в Америці на народні цілі в часі від Різдва до Йорданських свят, призначені на Рідну Школу в старому краю.

Всі цифри про стан нашого шкільництва як і факти про монгольський похід Польщі на знищення нашої культури і школи, про що нас інформує майже кождого дня наша українська преса, говорять аж надто пророчисто про конечну, негайну та обильну допомогу Рідній Школі.

Ми нарід культурний і хочемо ним остатись, мимо монгольского наїзду Польщі. Культура народу опирається на школі. Тому боронім Рідну Школу, бо її заглада, се наша культурна і національна смерть.

Зібрані жертви шліть до Обєднання з призначенням на Рідну Школу!

Обєднання Українських Організацій в Америці.

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

РОСІЯ ГОТОВИТЬСЯ ДО ВІЙНИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ

БЕРЛІН, 21. грудня. — Вісти з Польщі подають, що Росія приготовляється з поспіхом до війни проти Польщі.

У тих вістях запевняється, що російське советське правительство має вже готову армію, а тепер готує гармати і літаки та воздухоплави. Російські фабрики виробляють тепер великі засоби амуніції. Не достає Росії тільки машинових крісів, які хоче роздобути з Німеччини або Швеції.

З уваги на сю готовість Росії до війни крайні комуністи ведуть аґітацію за війною проти Польщі. Вони кажуть, що найліпше вдарити на Польщу по змозї як найскорше, бо вона тепер в дуже скрутному економічному і фінансовому положенню, а проти неї готові виступити і деякі сусіди та завойовані нею народи.

Російське правительство стоїть під терором крайних лівих комуністів і вони можуть спонукати його до війни, хотяй воно саме противне війні. В Польщі весь час тепер передвоєнна паніка. З одної сторони ідуть теж приготовання до війни, а з другої панує острах перед війною, особливо ізза непевности, хто буде з Польщею а хто проти Польщі.

Польська влада зі страху перед шпіонами наказала всім чужинцям покинути Польщу. Навіть американські добродійні товариства заберуться з Польщі ще сього місяця.

ЧІЧЕРІН КАЖЕ, ЩО НЕ ХОЧЕ ПОВАЛИТИ ПРАВЛІННЯ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

МОСКВА, 21. грудня. — Російський советський комісар закордонних справ Григорій Чічерін рішучо заперечив нині, начебто російське правительство аґітувало за вивішенням червоного прапора над Білим Домом у Вашинґтоні.

Він сказав, що советське правительство не висилало жадних вказівок до американської робітничої партії ані до жадної іншої партії в Злучених Державах. Всякі документи, заявив він, які містили-б такі вказівки з плянами про революцію, се підроблені документи.

Се заявив він у відповідь американському державному секретареви Чарлзови Е. Гюсови, котрий сказав, що переловив телеграми большевицького уряду з вказівками, щоб повалити теперішне правлінне в Америці.

Чічерін розмовляв усій справі також із Зіновевом, головою „третього інтернаціоналу", і з Стекловом, редактором урядового дневника Известия і відтак вдруге заявив, що ще більше допевнився, що документи, про які говорив Гюс, є підроблені, таксамо як колись славетні документи Сиссона.

РОСІЯ ХОЧЕ ВІДНОВИТИ ТОРГОВЛЮ З АНҐЛІЄЮ

ЛОНДОН, 21. грудня. — Сюди приїхав представник російського державного банку Левін, щоб навязати зносини з анґлійськими фінансістами і промисловцями.

Він каже, що Росія має від торічного року нові гроші, так звані червінці, які вже мають золоту поруку і представляють певну вартість, навіть в Анґлії. Спершу золота порука червінців виносила всього 400,000 фунтів стерлінґів, а тепер вже виносить мало не 14 міл. фунтів стерлінґів (біля $70,000,000).

Левін заявляє, що Росія хотіла-б тепер обновити торговлю з Анґлією і привозити сюди сирі матеріяли, а вивозити відсі промислові вироби.

РОСІЯ ХОЧЕ ВІДНОВИТИ ВЗАЄМИНИ З ІТАЛІЄЮ

РИМ, 21. марта. — Російський советський амбасадор заявив, що російський уряд і нарід приняли з вдоволеннем заяву Італійського премієра Муссолінія про віднову взаємин з Росією.

Він завважив, що Росія веде тепер переговори з 8 державами у справі віднови торговельних і дипльоматичних взаємин. Між ними є й Італія.

ГРЕЦЬКІ РЕПУБЛИКАНЦІ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ВЛАСТИ

АТЕНИ, 21. грудня. — Генерал Панґалос, військовий диктатор Атен і провідник републиканців, заявив, що йому вельми дивно, що теперішній премієр Ґонатас досі не передав ще державної власти в руки републиканців, хотяй вони побідили при виборах.

Загалом републиканці приняли нерадо заяву Ґонатаса, що він задержить власть аж до скликання національних зборів.

Републиканці вже приготовили кандидатів до свого правительства. Премієром мав би бути Папанастазіон, а міністром внутрішних справ Панґалос.

Міністер війни наказав усунути всі портрети короля з військових офісів.

ЛЕНІН БЕЗВИХІДНО ХОРИЙ

ВАРШАВА, 21. грудня. — З Москви повідомляють, що премієр Росії Микола Ленін безвихідно хорий.

Він все лежить або сидить. Коли іде, його мусять підпирати. Мову його годі зрозуміти. Також не може працювати умово. Параліж його цілком зломив.

ВШЕХПОЛЬСЬКИЙ КАБІНЕТ ПРИ ВЛАСТИ

ВАРШАВА, 21. грудня. — Польський сойм ухвалив заяву довіря новому польському правительству під проводом Владислава Грабського.

Його підперли не тільки вшехполяки але також і польська лівиця.

МІЛІОН ПОЛЬСЬКИХ МАРОК ЗА 20 ЦЕНТІВ

ПАРИЖ, 21. грудня. — Нині продавано на [illegible] біржі 1 міліон польських марок за 20 американських центів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕД РІЗДВОМ.

Обеднанне оголошує сього року як і торік **РІЗДВЯНИЙ ДАР ДЛЯ РІДНОЇ ШКОЛИ В СТАРОМУ КРАЮ.**

Торік перед оголошенням Різдвяного Дару Українці в ріжних громадах в приватних розмовах вгадували, **КІЛЬКО** буде того Різдвяного Дару. Звичайно вгадували, що буде **$10,000.** Але ті, що вгадували, не приложили свого труду і гроша на те, аби та сума винесла $10,000. А робота сама собою не зробиться і вийшло таке, що зібрано ледви 5-ту частину сподіваної суми.

Таку суму одержав цілий український нарід в Галичині в дарі на Різдво, чи по Різдві, від великої української еміґрації в найбогатшому краю на світі.

За ту маленьку суму гроша (а могла-ж таку суму дати одна громада!) мав наш нарід видержати бій проти наїзду польського окупанта на українські твердині, якими є **ПРИВАТНІ** українські школи. Бо кожда школа то твердиня, і стратити одну школу значить стратити одну твердиню, а збудувати 10 чи 100, чи 1000 шкіл, значить — збудувати тільки нових твердинь і так побідно поступати вперед.

Чи ми, американські Українці, дали торік рідному краєви змогу удержатись і побіджати в бою з наїзником на тамощні наші культурні твердині?

Ні!

А чи дамо сього року?

То ще не знати! Будемо знати аж за кілька тижнів. Відповідь буде: Так! — або: Ні! — залежно від того, чи кожда громада сею справою пильно займеться, чи зложить її на другу громаду.

Американські Українці, котрі їздили на короткий побут до Галичини і там приглянулись великій і незвичайно совісній та патріотичній роботі Рідної Школи, кажуть, що ми грішимо перед будучностю нашої нації, що так мало тямимо про Рідну Школу і збуваємо її мов жебрака чимнебудь.

Самі лише Поляки з одного Львова дають більше жертв на польські приватні школи в нашому краю аніж уся поміч американських і канадійських Українців на українські приватні школи в тому краю — не польському а нашому.

Ми віримо, що сього року буде інакше; що Різдвяний Дар далеко перевисшить торічний, а ті, що віддадуть для сього і труд свій і гроші за кілька місяців прочитають звіт Рідної Школи у Львові, якого діла довершено за сей дар.

Треба нам тямити, що тепер слід подбати про українські приватні школи не тільки в Галичині, але і **В ХОЛМЩИНІ, НА ВОЛИНІ І НА ПОЛІССЮ,** де Поляки закрили всі українські школи, які повстали були за української влади. Там справа ще пильнійша аніж в Галичині, бо більша польська небезпека, а відбудувати школи можна тільки при помочі приватного шкільництва. Се може зробити галицька Рідна Школа, а зробить лише тоді, як прийде дійсна фінансова поміч з Америки і з Канади.

Тому слід завзято взятись за діло на се Різдво і гроші всі вислати через Обеднанне, яке перешле усю суму до цента на призначене місце, без страти, які є у дрібних пересилках і вимінах. Обеднанне подасть також звіт із збірки до ґазет і американські Українці будуть знати, яку загальну суму зібрано, та що ціла збірка є під контролею централі й усього загалу.

МІРЯТЬ ЛОЖКУ ДО РОТА, ТА В МИСКУ НЕ ВЛАЗИТЬСЯ.

Американський департамент стейту, відкинувши одного дня прозьбу большевицького уряду в Москві о визнання, на другий день подав до відома прикази Третого Інтернаціоналу в Москві до так званої робітничої партії в Америці, які департамент переловив в пересилці.

Після сього приказу Третого Інтернаціоналу в Москві, „робітнича партія Америки" має докладати всіх старань, щоби зреволюціонізувати американське робітництво та піддати його під владу московського Інтернаціоналу. Заагітованих має організуватися десятками, а голова кождої десятки має розвести над членами докладний шпіонський нагляд. Робота має бути поділена після національностий, себто кожда національність має мати свою осібну організацію, дарма що большевицький уряд в Москві не признає під своїм пановання інакших комуністичних національних партій кромі московської.

Ціль всего безхарактерно глупого інтриґантства — вивісити червоний прапор на Білім Домі, переміннити Злучені Держави на большевицьке царство.

Заміри, як бачимо, великі. Та сили до сього велитенського діла дасть-Біг. Так звана робітнича партія Америки зібрала коло себе кількох збанкротованих серед робітників горлодерів, пару хорих перогризів, пів тузіна лідерів без армії, але впливу на американське робітництво вона не має. Вспіла вона киринити серед тих іміґрантів тих країв, котрі через війну попали в національну неволю, але й сі попали туди не тому, що годяться на економічну або суспільну програму большевиків, але тому, бо в своїм національнім нещастю хочуть себе дурити, що ще преціњ хтось в світі готов їм допомочи, дарма що самі большевики показуються гарними національними гнобителями. Зате серед широких кругів американського родимого робітництва большевики вплива не лишень мізерний, але й безнадійний.

ВІДРОДІМСЯ!

(Надіслана стаття).

Недавно навістив Японію страшний землетрус. По тому приводу один з американських адміралів рішився зложити японському народови співчуте. В тій цїли удався до японського міністра. Сей уважно вислухав слів адмірала і так йому відповів:

„Ми сердечно дякуємо Вам за щирі слова, однак до співчуття не признаємось. Японський нарід ніколи у своєму життю не зазнав невдачі від жадного народу. Для нас нещастє є рівним добром як і побіда. Японія ніколи у своєму життю не потрібувала більше невдачі, як власне тепер. Землетрус навістив нас саме впору. Інакше, ми булиб або зледащіли, або зійшли з дороги правдивої. Невдача скріпила наш характер. Нещастє мучить нас, гартує і зміцнює японський нарід потрафить з неудачі витягнути свою користь. Якраз тепер нещастє було нам найбільше потрібне. Ми до сього часу ішли ховзкою дорогою мілітаризму. В теперішній катастрофі умерла стара Японія, а народилась нова. Неудача наглядно поставила нам перед очі слабу сторону нашого життя. Ми по катастрофі з дороги мілітаризму звернули на дорогу мирового життя. На нову „дорогу нашого відродження".

Осьтак говорить чоловік великого народу.

І нас навістила катастрофа. І наш український нарід поніс неудачу. Тому не плачмо; не нарікаймо; не впадаймо в розпуку! Але скажім за японським міністром: Нехай ся невдача піднесе нас на дусі! Нехай ся невдача зеднає нас. Нехай научить нас стояти бодро при свому рівно у добру годину як і в лиху. Нехай наша неудача вкаже нам наші блуди. Витягнім з того науку; пізнаймо наші слабі сторони. По правмо їх; відродімся, — а певно, що побіда буде по нашій стороні. Тільки не впадаймо у зневіру.

Нема на світі чоловіка, котрий не зазнав би неудачі у свому життю. І чим більша невдача тим світлійша буде побіда.

Кождий чоловік, кожда інституція, кождий нарід час від часу програє в боротьбі; упадає під тягарем праці і боротьби, — але тільки той гине, хто не встане. Тільки та справа програна, в котру чоловік стратив віру.

Легка праця, легкі успіхи, — усе те веде до погибелі, таксамо чоловіка як і цілого народу. Як довго Римляни жили в біді і перебували нещастя, так довго росли і славою вкривались. Якже настав час великого добра і безупинних підбоїв, Рим і Римляни упали. На браку, на недостачі, на невдачах виростає поступ світа. Хто ситий, той не працює. Хто задоволений, той гниє. Сталь гартується в огні. Коси сталиться під ударами клевця. Таксамо і нарід — Відроджується в нещастю, — гине в щастю.

Др. В. С.

З ОБЕДНАННЯ.

Комунікат Президії Обеднання Українських Організацій в Америці.

Екзекутива Обеднання відбула дня 17. с. м. в льокали організації при 847 Н. Френклин Ст. в Филаделфії, Па., друге засіданне, на якім принято до відома:

1. Звіти краєвих делеґатів про міжнароднє положенне та відносини в старому краю та обговорено спосіб ведення народньої роботи по ріжних місцях в Америці, особливо в тих, які обїздили в послідніх часах відпоручники Обеднання. У звязку з тим рішено:

а) Звертати увагу нашого громадянства на пильне слідженне подій в Европі і в старім краю, та конечну потребу підтримування серед українських мас народного духа і запалу для допомоги Рідному Краєви.

б) Уряджувати в тій цїли по ріжних місцевостях масові віча а місцевости знова отсею дорогою просити, щоби вони про пляновані з їх боку віча завчасу повідомляли Обеднанне, бо тільки в цей спосіб буде можна вислати в свій час відповідного відпоручника на віче. При тім належить подавати, чи не можна відбути в тих або поблизьких місцевостях попри віче ще оден або два виклади на політично-національні теми.

в) Віднестися до головних організацій в Америці з просьбою о негайне попертя акції Обеднання в їх відділах та пресі.

II) Касовий звіт представив сальдо Обеднання по день 17. с. м. на загальну суму в квоті $,281.04. Квоту ту ухвалено розділити і вислати як слідує:

1) Боевий Фонд	$1,340.00
2) Рідна Школа	250.00
3) Інваліди	200.00
4) Всеукраїнська Академія Наук, Київ	100.00
5) Преса на Холмщині	40.00
6) Політичні вязні	50.00
7) Сироти у Львові	25.00
8) Стрільці в Ч. С. Р.	25.00
9) Просвіта у Львові, від співацького товариства, передав Е. Якубович	25.00
10) Для Студентів в Европі (передано Тов. „Української Молодіжи" в Ню Йорку)	48.00
Крім сих гроший рішено переслати ще приватні збірки:	
Для Др. А. Бурачинського, збірка п. П. Кирилюка	57.00
З розпродажі книжок „Укр. Студент"	9.00
Загальна сума	$2,169.00
Остає в касі	632.04

Примітка: Всі квоти прислані до Обеднання з призначенням на якусь означену ціль як на боевий фонд, Рідну Школу, Інвалідів і т. д. висилаються в призначене місце **в повній кво́ті,** а побільшується їх по змозі жертвами, впливаючими до Обеднання з титулу народного податку.

III) Згідно з ухвалою Першого Конгресу Обеднання призначується весь дохід із збірок, які будуть переводитися з нагоди **Різдвяних Свят в часі від Різдва до Йорданських Свят на Рідну Школу в старім краю.**

5) Принято до відома комунікат Головної Екзекутиви Січової Організації з дня 23. падолиста, 1923, а в звязку з тим взято ще раз справу взаємовідносин між Обеднанням і Січовою Організацією під холодну і розважну ревізію. Відносно тої справи рішено одноголосно як слідує:

а) Всіми силами змагати зі свого боку до можливо як найскоршого наладження добрих зносин з Січовою Організацією, а руководитися в тій справі єдино тільки інтересом і добром загально-народньої справи.

б) Заявити ще раз прилюдно, що Обеднанне не занимало ніколи супроти Січової Організації іншого становища як тільки це, на якім станув Другий Всеукраїнський Конгрeн. Обеднанне обороняє тільки всенародне рішенне від якого відступити не має ніякого права, а яке обороняти вважає своїм обовязком.

в) Ствердити, що Обеднанне не заявилось до цего часу в справі Січової Організації в ніякий інший спосіб як тільки переданнем до прилюдного відома ухвали Другого Всеукраїнського Конгресу.

г) Відносно поодиноких замітів згаданого комунікату, які не відповідають дійсному станови річи, рішено вислати до Головної Екзекутиви Січової Організації основну відповідь, яку вона буде могти після своєї вподоби подати до прилюдного відома.

6) У справі пороблення заходів щодо допущення більшого числа наших іміґрантів з краю до Америки, піднесено згідно, що в теперішніх обставинах це справа безнадійна, оскільки ходить о Злучені Держави. Зате рішено звернути на це увагу канадійських Українців, щоб вони через своїх послів і свої організації старались добути в канадійського правительства підхожу під кольонізацію землю і туди спрямувати нову іміграцію, яка дуже часто задля політичних причин мусить тепер покидати Рідний Край. На всякий случай являється конечна потреба заложення в Канаді певного рода „іміґраційного бюра", яке мало би звязок з краєвими організаціями і допомогло тим людям дістатись до Канади та набути там чи то землю чи дістати можність якогонебудь іншого прожитку.

7) З подякою за совісну працю принято до відома резиґнацію Др. Вол. Ґалана, дотеперішнього керуючого канцелярією Обеднання.

8) З огляду на конечну ощадність рішено пробувати вести канцелярійне діловодство без канцелярійних сил.

ЗА ПРЕЗИДІЮ ОБЕДНАННЯ:

о. В. Сполітакевич, предс.
Д. Штогрин, рек. секр.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Ужгороду).

Приїзд нового ґубернатора. — Усуванне синьо-жовтих прапорів.—Заяви ґубернатора.—Др. Бескид на українській виставі

В понеділок дня 26. падолиста с. р. надїхав новоназначений ґубернатор Др. Антін Бескид із західної сторони до міста. Перед тріюмфальними воротами передала йому дівчина в українськім народнім строю хліб і сіль, а потім посадник Ужгороду, Др. Бачинський, привитав його від населення Ужгороду. Відтак між шпалірами учеників та урядництва поїхав він автом до жупанату.

Тут слід запримітити, що окликами повитано його лиш при воротах. Дальше їхало авто серед гробової тиші. Число зібраного народу, коли відчислити школи й урядництво, незвичайно мале. Правда, день непогідний, паде дощ. Вдаряла відсутність Жидів і Мадяр.

Перед жупанським урядом із тяжким серцем, але солодкою міною витає ґубернатора ужгородський жупан Др. Желтвай (він, бачите, сам збирався засісти на ґубернаторському стільці!). Потім іде представленне представників урядів і війска. Повитала його й депутація учительства й депутація його односільчан із Ганиковець, в шаришській жупі.

Вечером відбувся в його честь концерт „фільгармонического общества", на якім відомий тут загорілий кацап і неграмотний композитор Фенцик мучив публику своїми неграмотними „сочиненіями" в фатальному виконанню нещасних ужгородських учеників, що мусять співати під примусом. Суто політичну й „патріотичну" промову в „істинно-русском" дусі виголосив др. Камінський.

Не можна перейти до дневного порядку над одним фактом, що стався саме в день приїзду ґубернатора. З тріюмфальних воріт саме перед приїздом знято величезні синьо-жовті прапори, а також зачали вони зникати поволи з ріжних приватних і урядових домів.

Показалось пізнійше, що тутешній зубар Др. Ґамічкоф, фанатичний кацап, вирішив, що тепер вже час зачати працю; бігав від хати до хати і то терором то провокацією (мовляв, такий наказ цивільної управи!) поволи поусував прапори синьо-жовті, бо вони українські. Замітне, що дався спровокувати й тутешній інспектор середнього шкільництва, (якому врешті с ебула на руку ковінька), Шімечек, і мимо неприсутности директора ґімназії наказав слузі прапор із ґімназії зняти.

Сей факт викликав велике обурення серед народовців. „Свобода", що найострійше тепер виступає у відношенню до теперішніх змін, містить велику інтерпеляцію з того приводу до ґубернатора. Покликаючись на обітницю ґубернатора, висказану при вїзді до Ужгороду, що буде безпартійно, справедливо і по батьківськи урядувати, інтерпелянти питаються ґубернатора, чи він одобряє сей злочинний поступок на прапорі; чи він поробить відповідні кроки, щоби злочинців покарати і чи готов дати запоруку, що таке набудуче не повториться. Бо синьо-жовтий прапор є давно прапором ужгородської жупи й епархії, законом про державний герб є сі краски приписані для краєвого прапору, американські Русини вже від півстоліття мають його; приняла його Перша Руська Центральна Рада, приняла його директорія як перша автономна управа Підкарпатської Руси, бо народня індивідуальність вимагає іншого прапору як російський, що інколи не був нашим, а вкінці, — бо приняті краски може змінити лише краєвий сойм. Покищо ґубернатор відповіди ще не дав.

На Ґамічкова й Шімечка вносить голова хліборобської партії, адвокат др. Михайло Бращайко, донесенне до прокураторії.

Заяви ґубернатора депутації „Просвіти".

Дня 28. падолиста с. р. приняв ґубернатор Др. Бескид делеґацію товариства „Просвіта". В депутації були: голова др. Юліян Бращайко, о. др. Василь Гаджеґа і секретар товариства Др. Іван Панькевич. Делеґація зложила від імени товариства желання з нагоди іменовання і просила прийти на святочну виставу „Руського Театру" на слідуючий день, яку уладжено на привитанне ґубернатора. Ґубернатор задержав делеґацію цілу годину і говорив довго про справи товариства і загалом про свою працю на Підкарпатській Руси. Витає всяку культурну працю всіх товариств та орґанізацій, що ведуть ту працю в народній мові, якою писали предки Підкарпатських Русинів і буде ту працю підпирати матеріяльно й морально. Але культурна праця лиш тоді може осягнути великі успіхи і пійти в народ, коли до неї злучаться всі культурні робітники без огляду на свої політичні й релігійні переконання; не нападати-муть один а одного, але дадуть через освіту народови можність вибрати, по чиїм боці має стати. Тому він буде всіми силами стреміти до того, щоб язикове питанне було порішене так, аби набудуче культурні робітники не мусіли марнувати енергії на взаїмні напади, але могли реально працювати. В тій цїли буде скликати буде скликати хочби й десять разів анкети, щоб лиш довести до порозуміння. Самий він буде стояти над партіями; не буде анґажуватись по жадній стороні, а вибір напряму полишає народови. Признає велику працю „Просвіти", а для близшого ознайомлення з її працею з подякою приймає всі книжочки, видані товариством і звіти діяльности. Буде підпирати товариство морально і матеріяльно, але стверджує, що колиб коло нього злучились усі робітники і коли-б на нього не були нападали, воно могло би було ще більшу працю виказати.

Дальше знову підчеркнув ґубернатор, що його змаганнем буде злучити всіх; усунути всі партійні, релігійні і культурні спори, а цілий нарід злучити до спільної культурної, політичної й економічної праці. Всі політичні напади на свою особу забув і пустив в непамять. Одначе не буде терпіти жадного терору, з чийого боку се не було би.

Між іншими зложив важну заяву у справі еміґрації. А саме заявив, що культурну й економічну працю еміґрації витає дуже радо, але є рішучо проти таких еімґрантів як Ґаґатко, що вмішалися в політику і між місцевим населеннем викликали величезний роздор.

По одногодинній розмові делеґація, прощана дуже сердечно ґубернатором, вийшла. На прощанне заявив, що, звичайно, на виставу прийде, а, товариству все стоїть до диспозиції.

В четвер, дня 29. м. м. вистaвив „Руський Театр" Лисенків „Ноктюрн", Ніщинського „Вечерниці" і чеську однодієву оперу „В студні". При вході до театру привитав ґубернатора голова „Просвіти", др. Бращайко, висловлюючи надію, що при помочі нового ґубернатора культурна праця, ведена товариством, осягне великі успіхи. На се коротко відповів ґубернатор, що має на меті добро народу і все для сеї мети зробить. По відспіванню трох гимнів виставив театр згадані висше річи. Вистава загалом пройшла надзвичайно удачно. Особливо подобались „Вечерниці" так, що „Закувала" і танці мусіли повторити.

А. Д.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Сільські робітники в Галичині.

(З перемиського „Укр. Голосу").

Сільські робітники гинуть. Двори платять тепер по 50,000 марок денно, за які нині топки соли не купиш. От що діється! Наші політичні партії повинні негайно занятись орґанізацією сільського робітництва. І тота партія викаже найбільше живучости, перед тою отвираються широкі горизонти, яка прийде в поміч нашому сільському робітникови, котрий нині молотить за 50,000 м. денно! В цілій Польщі переведено вже сильну орґанізацію сільського робітництва. Онодї в Липнику коло Ланцута припинено роботу в дворі. Делеґат польської орґанізації сільських робітників приїхав до села, довідався, який визиск праці сільського робітника і припинив працю. По коротких нарадах в дворі підвисшено платню робітників так, щоб вони не згинули з голоду.

А в нас? В кождім селі третина населення працює за песі гроші. В нашій редакції явився один з дуже поважних священиків Перемищини і каже таке: „Про сільських робітників повинні ви писати в кождім числі, бо це тепер найважніще наше питанне соціяльне. На селі страшна траґедія! Роботи мало, а коли хто її знайде, то бере 50,000 м. денно і пізним вечером, начекавшись 2—3 години на заплату, приносить свисток паперу до хати між голодних дітий. Що він за него купить, коли літра нафти коштує нині на селі 150,000? Я господарую і плачу нині робітникови денно по 5 кґ. пшениці або по 7 кґ. жита. Це виносить по 80 сот., денно, числячи по передвоєнній ціні. Не є це багато — це найменьша платня, яку повинен брати робітник. І візьме її, коли переведеться орґанізацію між селянством, коли всі станемо в обороні поневоленого, голодного, обідраного сільського робітника. А сила це велика. Хто зорґанізує цю масу — той може тоді сказати: „Я довершив великого діла, обтер сльози міліонів, дав кусник гіркого хліба в руки".

Ми, запитали нашого гостя, як мається справа з сільською службою, яку годиться на цілий рік. Гість відповів: „Кожда слуга повинна годитись по 700 кґ. зерна на рік. Це є найменьша такса, яку кождий, хто потребує слуги, мусить заплатити. Правдивий християнин знає, що слуга є людиною, має свої потреби і не буде визискувати праці убогих. Сім кірців зерна — це найменьша платня".

А що думаєте про форналів двірських? — питаємо далі нашого гостя. „Це инша справа. Форналя не можна рівнати зі звичайною слугою. Це так сказатиб заводовий господар двірський в своїм крузі ділання. Він мусить бути ліпше платний. Він має жінку, діти. Йому належиться найменше 15 корців збіжа річно, літра молока денно, пів морґа поля на бульбу і ярину, опал з панського ліса. Це повинна бути найменьша його платня, аби міг вижити".

Взагалі наші сільські робітники не повинні інакше годитись на службу з новим роком, як тільки за збіже. До нового року маємо ще більше як місяць часу, і за цей місяць наші політичні партії можуть ще богато зробити для орґанізації робітництва.

Матвій Костишин.

ОСІННІ ДНИ

—o—

Завитали дни осінні
Не так сонце гріє.
Бай осока похилилась
Вже не зеленіє.

Похилила головоньку
До сну зимового.
Не буде вже шелестіти
Від вітру буйного.

Бо поховклі довгі коси
Долів постелились.
А стопчики як сироти
Сумно похилились.

А корінці в сон поклались
Зимової ночи,
Щоб проспатись, а під весну
Отворити очи.

Тоді коли ясне сонце
Як ненька пригріє,
Леди щезнуть. А тепленький
Вітрець знов повіє.

Тай зашумить байрак з тиха;
Там десь при долині
Соловейко вільну пісню
Тьохне на Вкраїні.

Джемейка, 12—1923.

ЯК ПОЛЬСЬКИЙ СОЙМ ГАЛАСУЄ?

(Допись з Варшави)

Вся Польща з нетерпеливістю виждидала зібрання сойму після краківських подій. Уряд два рази відкладав зібранне, а як вже вкінці віддожити не міг, то бодай завів торжественну параду для Югославян, щоби тільки якнебудь оминути бучу. Але не вдалось. Мимо радостий і загальних оплесків з приводу договору з Югославією, коли прийшла на чергу інтерпеляція лівиці за краківську різню і на трибуну вступив мін внутр. спр. Кернік, щоби дати урядове „вияснення" тої різні — прорвалася на лівиці хмара, повстав крик і рев, стукіт у пульпіти; оклики: „мордерца", „збуй", "под сонд з нім", "преч" і т. і. — словом, порядна буча. Не помагало дзвонення маршалка —тут хиба треба було спровадити „дзвон Єигмунта".

Кернік диктував до уха скоропицеви своє „вияснення", причім гойдався як Жид на молитві. Сам собою непоказний: малий, лисавий, швидкий як миш.

Такийсамий галас справила відтак правиця лівому бесідникови Чапінському. По нім на переміну лівиця правому Стронському. Вкінці страшено ревіла правиця на пос. Марка, ників у критичний день, так, провідника краківських робітсей таки ні слова не промовив.

Галас то був великий, безперечно, і публика, що битком забила всю галерію, була уже не своя. — По правді у всім тім не чулося ніякої поваги, доцільности, — а блідість, нятягнення, глупоту.

Уряд сидів в комлеті і цілічно скалив зуби на докори лівиці і зазиви до негайного уступлення. Так і видно: тюрма — це його улюблений засіб правління, а уступати? ні, з того сміялися навіть чоботи Вітоса!

Соціялісти, взагалі партія нині без ясної якоїнебудь програми в державі, без розумної і послідовної політики хочби в одній справі: оплачування робітничої праці, самі не дуже поважно трактуючі своє власне домагенне уступлення уряду не говорили нічого розумного: балакали про злочинні насильства уряду, про його хибну фінансову політику, про незвичайну любов і пошану серед польського робітництва до польського жовніра і т. і. Ні одного слова про плян робітничої державної політики, засоби і методи боротьби за неї і т. д.

Страшенно глупо промовляв вшехпольский бесідник Стронський. Він нібито не міг перед палатою надивуватися. Як то сміли робітники на улицях взивати уряд до уступлення, колиж усякий знає, що згідно з конституцією може це робити тільки в соймі більшість послів!

Потім він, обома руками вказував на міністрів і кликав до палати: чи може бути кращий уряд?

Очивидно, сміялись усі з такого бесідника і такого уряду.

Публика сумно кивала головами: не буде, мовляв, з такого уряду нічого; вони не то ладу в Польщі не заведуть, але самі скоро попровалються до стилої матері!

Оттак було в польськім соймі.

(Новий Час) О. К.

ПЕРЕВІЗ ТІЛА Б. ЦІСАРЯ КАРЛА ДО ВІДНЯ.

З Парижа поширюються вістки, що монархічні австрійські круги мають намір спровадити тіло Карла з острова Мадейри до Відня, та похоронити його в гробівцях Капуцинів. На ту ціль вже зібрано відповідні гроші. Австрійський уряд одначе не хоче дозволити на перевіз тіла з боязни, щоби це не викликало ексцесів з противної сторони, себто від лівих партій. Крім цього має намір і угорський уряд спровадити тіло Карла до Будапешту.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 155 подає до відома своїм членам, що річний мітинг відбувся 9. грудня, на котрім вибрано слідуючий новий уряд на 1924 рік: І. Ваверчак, предс.; А. Яричевський, засто. предс.; М. Чумер, фін. секр.; Д. Федишин, прот. секр.; С. Куцию кас.; В. Дригинич, з. кас.; С. Кордиюк, Т. Пащули і Г. Маслій, контрольори; І. Гурняк, хоружий; А. Мельник, дверник; І. адик, з. дверник; В. Козак, госп. мітингу. Мітинги будуть відбуватися що другу неділю по першім в гали п. Івана Ваверчака під ч. 872 Стейт ул. Рівночасно пригадуєся як старим урядникам так і новим, щоби зійшлися в неділю, 31. грудня о годині 7.30 на галю, де звичайно, де замкнеться рахунки з року 1923 і рівночасно старий уряд віддасть своє урядовання на руки нововибраного уряду на рік 1924. — М. Чумер, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 259 на річнім мітингу дня 2. грудня вибрало слідуючий новий уряд: В. Горинець, предс.; О. Олешко, фін. секр.; В. Гуля, кас.; Т. Пелех, п. предс.; А. Фоца, рек. секр. Мітинги будуть відбуватися в першу неділю по першім о 2. годині пополудни в Українській гали під ч. 4950 Савт Паліна ул. Ухвалено, що секретар не буде більше відбирати грошей в домі від членів, лише на мітингу, а також що члени мають являтися на слідуючих мітингах: квартальним, піврічним, тоиквартальним і річним. Неявившийся член на сих мітингах, буде платити кару 50 цнт., а на надзвичайних мітингах буде платити кару 1 дол. — О. Олешко, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168 подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що місячний мітинг припадає на 6. січня 1924, але не може відбутися з причини той, що наближається Рідзво Христове. Отже сей місячний мітинг відбудеться скорше, то є в понеділок, 31. грудня о годині 7. вечер під ч. 782 Стейт стр., у гали І. Ваверчака. Проситься всіх членів прибути на час. — Г. Космина, секр.; Г. Дячишин, пр.

МАНВИЛ, Р. АЙ. Бр. св. Арх. Стефана, від. 181 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в вівторок, 1. січня 1924 в Народнім Домі. На порядку нарад вибір нового уряду на 1924 рік і инші дуже важні справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Ланчинський, пр.; С. Прокопчук, секр.

УКРАЇНСЬКЕ ЗБІЖЕ ДЛЯ АВСТРІЇ.

Трієсту повідомляють, що туди останніми днями прибуло знов два кораблі з українським збіжем. Один корабель, навантажений напів пшеницею а напів житом. Другий самою пшеницею. Кораблі прибули до Трієсту з українських пристаний над Чорним морем. Посилка призначена для австрійських хліборобів до засіву.

СПРАВА ВИЗНАННЯ СОВІТІВ

З Риму звідомляють, що Гавазі виїхав на ново до Москви в товаристві Марінотті і кількох промисловців з Медіоляну. Ті представники закомунікували совітам, що Італія готова визнати совітський уряд в заміну за нафтові концесії в Дагестанськім окрузі і Донецькім басейні. Совітська місія в Римі вже дістала дозвіл зорганізувати свої експозитури в кількох міських Італії. Перша така експозитура повстала в Генуї, де відбулось офіціяльне приняття совітського корабля із транспортом 12 тисяч тон вугля і дерева.

До Українського Загалу в Ню Йорку і околиці.

Подається до відома, що при парохії св. Юрія в Ню Йорку, 28 East 7th Street, поширюєся діяльність Хору і Діточої Музичної Школи під проводом дотичного учителя і дірігента п. Мирона Корнкори.

Проби Хору відбуваються кождої середи і пятниці в гали 28 East 7th St., від години 8. до 10. вечером.

З початком кождої проби є виклад теорії співу даром для членів Хору.

Школа музики для дітий (скрипка і фортепян) відбувається кождої суботи від години 1. пополудни на згаданій гали, 28 East 7th Street.

Организуєся Орхестра Театральна. Хто грає на якім небудь інструменті (дутім чи струннім) проситься чим скорше голоситися до п. Мирона Корнкори кождого дня від 7. до 8. вечер, No. 2 Hall Place або кождої проби Хору. 96,99,01

Хто мавби охоту вписатися до Кружка Драматичного, який входить в життя і має на цїли устроювати оперетки, опери і инші артистичні вистави, проситься чимскорше голоситися також до п. Корнкори.

Хто любить музику, спів, і взагалі штуку, хто має талант до якого небудь артизму, зволить зголоситися.

Вже сими днями зачнуться перші приготовання до виставлення опери „Катерина", і оперетки „Запорожець за Дунаєм".

ЗА КОМІТЕТ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ:

Мирон Корнкора.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

СТЕП.

Оповідання з часів першої руїни

(Свобідно за Купером).

(17)

— До смерку Татари не знайдуть нас. Очивидно, як будемо лежати в сім високім буряні. Степ не ліс. Як підемо далі степом, то доглянуть нас з кождого висшого горбка. Тут треба нам виждати, аж цілком смеркнеся. В ночи, коли будемо безпечні перед їх оком, рушимо в дальшу дорогу.

Коли Крупа се говорив, Татарин пильно призирався облакам.

— Мені сі облаки не подобаються. Вже пізна осінь... Але, Азіс не спить. Як покинемо сей бурян, догляне нас. Лягаймо спати.

Татарин спутав свого коня арканом, взяв кінець в руку і ляг в траву. За його примітом пішло ціле товариство. По кількох годинах покріпного сну пробудив усіх крик Юстини. Всі схопилися на ноги, обтрісуючи з себе сніг.

— Тепер вже знаю, чому ти так призирався облакам, — Крупа звернувся до Татарина. — Аж тепер ми хиба вже пропали! Відіємо відси, то сліди в снігу заведуть Азіса до нас. Лишимося тут, то Азіс таки знайде нас, бо брак слідів на білім просторі степу скаже йому, що ми ще лежимо десь в якімсь скриттку. Окружать більший шмат степу і стіснявши круг, знайдуть нас.

Татарин станув на коня і висунув голову понад бурян.

— Вони вже тут, — сказав, зіскакуючи з коня. — Ви не бороніться, — додав, бачучи, що сотник і Павло висувають крізь бурян цівки рушниць. — Не боронітеся, бо се була би ваша смерть.

Буряне розступився, а за ним стояли Азіс ... в кількадцатьма Татарами... радість блиснула з очий Азіса, коли побачив Юстину. Аж тепер Крупа зрозумів, якої дати за поміч Азіс домагався від Крупи, Татарин, що був з товариством і котрого Татари Азіса ще не доглянули, бо стояв скуленій за своїм конем, скочив тепер на коня.

— Мухамер! Мухамер! — закричав Лях ім етнувся до нього. — Мухамер! Держіть його!

Лях повалився на землю, бо приклад рушниці Мухамера розторощив його голову так, що мозок вискочив. Крик Ляха „Мухамер!" так затрівожив Татар і самого Азіса, що вони відскочили, гадаючи, що Мухамер наскочив на них з військом. Отямилися аж тоді, коли Лях впав на землю і Мухамер вихром помчався в степ. За ним посипався рій стріл, але він вже був задалеко, щоби з лука дістати його.

— За ним! — крикнув Азіс.

За ним!

Пів сотні Татар пустилося за Мухамером, але їх коні не рівня були його арабови. Він скоро щез з їх очий.

— То був сам Мухамер! — Крупа промовив до своїх товаришів. — Мухамер, клятий ворог Азіса. Як він спасся, то можемо бути супокійні. Він видобуде нас з рук тих хижаків.

Азіс вернув разом з бранцями, до свого улусу. Улус не був постійний, бо Азіс часто перекидав його з одного кінця татарських леговищ на другий. Тим то й не було в його улусі тих ріжнородних будівель, якими відзначалися більших аулів, лише шатра з бичих шкір, які скоро мож було розібрати і навантажити на мажі. Найбільший аул був гаремом Азіса, мешканнєм його одинокої жінки, Зірки. В тім аулі Азіс умістив, разом з жінкою, Юстину. Марину приказав умістити в аулі, в котрім були бранки на продаж.

На другий день по повороті Азіса в улусі появився Корбач з синами і Скрутом.

— Ви за чим прийшли? — Азіс спитав їх, не дуже приязно.

— Як то, за чим? Ти вже забув, яка між нами була злагода?

— Злагода була така, що ми спільними силами спіймаємо злодіїв, що з твого табору забрали дівчата. За те ти мав дістати назад твою худобу, дівчата і того старого. Я мав лишити собі решту спійманого товариства. Не я, але мабуть ти забув, яка була злагода, бо я спіймав їх без твоєї помочи.

— Чи я не загородив, так як ти приказав був, степ з одної сторони?! — Корбач крикнув з досадою.

— Загородив так, що втік найлютійший мій ворог! І за се я маю тобі платити? Худобу бери і старого діда возьми собі. Решта лишиться у мене.

— Дівчат не лишу.

Азіс погадав хвилю і каже:

— За ті дівчата дам тобі жінку, найкращу в цілім улусі. Що вона не буде що, то скажу тобі, що дістанеш... мою жінку, мою Зірку.

Азіс вийшов з аула, полишаючи Корбача самого. Пішов між полонених, розпутав Крупу і казав іти за собою. Опинилися перед гаремом.

— Бранка не розуміє по татарськи, — Азіс промовив до Крупи. — Я буду говорити, ти мої слова повторяй так, щоби вона зрозуміла. Тв... дповідь перекажеш мені по татарськи.

— Я маю увійти до гарему? До твого гарему?!

— Там є лиш та, що була моєю жінкою і піде геть від нас. Другу ти вже бачив і говорив з нею.

Увійшли. В куті сиділа скулена і заплакана сотникова. Біля неї Татарка, ціла в шовках і золоті. На руці держала малого синка.

— Скажеш бранці, — Азіс промовив, — щоби придивилася тій, що була моєю жінкою. Потому скажеш їй, що та жінка вступиться відси, та що на її місце лишиться бранка і буде сияти такими шовками, золотом та самоцвітами. За те не жадаю нічого більше, як лиш се, щоби самохіть згодилася бути моєю і виняньчила мені мого сина... Повтори їй все те.

— Юстино, не плач! — Крупа промовив. — Ти тут не лишишся. Мухамер ншпорив по степу на те, щоби знайти улус Азіса і знищити його. Тепер сам Азіс показав йому дорогу. Як не нині, то завтра військо Мухамера буде тут.

— Ти, діду, вірну тому Мухамерови? — Юстина спитала.

— Він не так хижо позирав на мене, як той Азіс, але всеж таки якось так, що мені від того мурашки пробігали по тілі.

— Я його ще добре не знаю. Але він не такий, як Азіс. Впрочім він в добрій злагоді з Запорожцями. З ним буде можна поговорити.

— Дався Бог, щоби прийшов як найскорше.

— Що вона відповіла? — Азіс спитав.

— Щоби ти дав їй три дни до намислу.

— Добре! — Азіс відповів урядований. — Як хоче, то й цілий тиждень.

Азіс відвернувся, щоби вийти з аула, але вихід загородила його жінка.

— Іди на своє місце! — воркнув.

— Піду, але аж скажеш мені, чим я провинилася?

— Ід на раду старшин, і не маю часу говорити з бабами...

— То не будеш... то твоя жінка говорить до тебе. То сей хлопчина, то твоя дитина говорить до тебе устами своєї матери. Чи инша мама дала свому мужови такого хлопця? Глянь на нього! Такого хлопця, як отсей... твій син. Твій і мій син!

Азіс глянув на сина і його зимне око засияло. Але се тревало тільки малу хвилинку. Він вхопив жінку за руку і привів її до Юстини.

— Придивися, яка вона!

— Я вже бачила її.

— То тепер глянь в зеркало і скажи, чи ти їй рівня!

Обернувся і вийшов, тягнучи за собою Крупу.

Зірка стояла хвилю заками... нене фігура болю.

— Пропало! — шепнула. — Не поможуть ні просьби, ні грозьби.

З її лиця уступила судорожна дрож, воно стало спокійне і неподвижне, неначе витесане з каменя. Глянула на золоті нараменники, зсунула їх з рамени і засунула на рамена Юстини. На її шию заклала стягнений з себе нашийник з великих жемчугів. З волося повиймала золоті самоцвітами понасаджувані чічки і все те поклала на дзиглику біля нової зорі свого мужа. На кінець перед ногами здивованої Юстини поклала свого синка.

— Чужа мова буде мою дитину вчити, як має стати лицарем, — говорила шепотом до себе. — Чужі звуки будуть дратувати його ухо, але він до того привикне і голос своєї мами забуде. Така воля Алаха, жінка не може противитися їй.

— Говори до него лагідно, — Татарка звернулася до Юстини, — бо його ушка маленькі. Як підросте, то тоді говори голосно. Не зроби з него баби. Скажи йому, як має карати всіх, що зроблять йому яку кривду. Вчи його так, щоби ніколи не забув за один удар заплатити трема... І не забудь сказати йому, хто був і яка була його мама. Того, що його батько прогнав від себе і від нього його маму, не скажи йому ніколи.

Татарка поцілувала хлопця, відійшла в кут аула і сіла на голій землі.

Коли Азіс вийшов з аула, казав Крупі йти за собою. Звернувся в ту сторону улуса, де стояв аул призначений для Корбачів. Аул був порожний. В сусіднім аулі Азіс довідався, що Корбачі забрали свою худобу і відійшли.

— Відійшли! — Азіс звернувся до Крупи. — Відійшли без тебе. — Я привів тебе сюди, щоби тебе терередати Корбачеви, а він пішов, полишивши тебе в моїх руках.

— Мене йому передати?! А бо я його родина?

— Він чогось то напосівся дістати тебе в свої руки. Він того зомирився зі мною, щоби ... спіймав тебе і передав йому ... й мені непотрібний, бо такого ... дістане не продам. Нікто не купить. Куди хочеш, туди й вийся.

— Хто мене в безлюдним степу накормить? Я без рушниці згину з голоду.

— Про мене, возьми й свою рушницю.

Азіс прикликав якогось Татарчука.

— Іди, — каже, — до мого, аула і скажи, щоби сему дідови віддали всю його зброю.

Азіс пішов на раду старшини, Крупа з татарчуком до Азісового аула. В аулі не було нікого. Крупа взяв не лиш свою рушницю, але й рушниці, порохівниці, торби і кинджали своїх товаришів.

— Чи Азіс позволив тобі все те взяти? — татарчук спитав тривожно.

— Ти не чув, що Азіс приказав віддати мені всю мою зброю? Всю!

З сею зброєю Крупа пішов від аул, в котрім сиділи пошані Орленко і Павло. При вході стояла сторожа. Крупа відійшов, покрутився по улусі і зайшов під аул з заду. Розтяв кинджалом в долині шкіру і шепнув:

— То я, старий Крупа. Нехай котрий з вас протягне до сеї діри свої руки.

В дірі показалася пара, сиріцею звязаних рук. Крупа розтяв кинджалом пута.

— Тепер, — сказав, — бери кинджал. Тепер другий... Тепер рушницю... другу... Порохівниці... Торби... Вже маєте всю вашу зброю. Сидіть тихо, аж я прийду і скажу, що пора вийти. Не забувайте, що перед аулом варта. Два Татари... Тепер ідy, щоби був близько Юстини. І до Марини навідаюся... Старий відійшов.

— Чи Азіс був тут вже по тім, як ми оба відси вийшли? — спитав вартового перед гаремом.

Замість відповіди вартовий почув сальву на краю улуса. Одночасно загрохотіла сальва з другої сторони.

(Дальше буде).

Едмонд Амічіс.

СЕРЕД ГРАДУ КУЛЬ

В липні 1866 р. велася в горішній Італії війна між Австрійцями, панами сеї землі, та Італійцями.

Війна війною. Скоро змінила вона краєвид. Де перше буявіли золотисті лани збіжа, зеленіли виноградники та сади, тепер була одна пустиня. Оселі, що лежали довкруги твердині Верони, змінилися в купи румовищ та в згарища.

Із жильців більшість утекла до Піємонту та Тоскани, а сі, що осталися, недужі й старці, сі шукали захисту по пивницях та каменоломах.

У битві під Кустоцою перемогли Австрійці. Та Італійці боронилися ще завзято, заки почали відворот. Кожду загороду на горбку, або камінні доми на перехрестях доріг заміняли вони в малі твердині й боронили їх завзято. І крівавий бій, що вже в полудне був рішений, тривав дальше геть пізно в ніч.

Пів години ходу від села Кустоци стояв на кручі дім хлібороба Франческа Позаґи. Він ранним ранком з жінкою й дітьми втік поза італійські ряди. Дома остали девядесятьлітний дідусь, що не міг тікати зза старости й унук його, чотирнайцятилітний Тоніо.

Мати з плачем говорила до хлопця:

— Тікай із нами! Ми занесемо дідуся до пивниці й оставимо йому доволі припасів. Він там буде безпечний...

Та Тоніо відповів:

Оставте мене тут, ненечко... Я не мав би спокійної хвилинки, колиб знав, що дідусь остав без опіки.

І остав.

— Не виходи з пивниці й замкни її. Коли тільки вийдеш, може тебе ворог полонити, або й убити — говорив батько на відхідному.

Тоніо прирік батькови, що піде за його радою й справді зараз, тільки батько відійшов, хлопець замкнув за собою пивницю.

Дідусь вскорі заснув і не чув нічого з того, що діялося над землею довкруги дому. За те Тоніо дуже наслухав на все.

До його захисту доходив ґук гармат, що від нього аж земля дріжала, безперестанний тріскіт крісової стрільби, глухий гуркіт гармат, дзенькіт оружя й іржаннє коний та гамір поступаючих людий, а навіть стони ранених.

Якесь незвичайне схвилованнє опанувало хлопця. Він бігав по пивниці сюди й туди. Здавалося йому, що задуситься.

Душне, важке повітре, яке тут було, давило на грудий не давало віддихати свобідно. Він підкотив пусту бочівку під стіну, в якій був прозір. Виліз на бочівку та втягав жадібно свіже повітре, що вливалося отвором.

Відсіля міг він бачити частину долини, що на ній велася битва. Він уже не відступав із місця й розпаленими очима глядів на боєвище. Густі хмари диму, що піднималися з гармат та крісів по вистрілі, закривали поле. Та небаром сильний вітер розігнав ті чорні заслони й полудневе сонце ярко освічувало багнети, шаблі та списи, що неначе коси женців скошували тисячі за тисячами.

Був се страшний вид! Малий Тоніо дріжав. Часто затулював очи й із грудий його видобувався зойк.

Час до часу кидав він зором на дідуся, що лежав у куті пивниці... Його повільний та важкий віддих зраджував, що він спав кріпко й гамір битви зовсім не перепиняв йому.

Нараз розірвалися ряди Італійців, що обсадили були височину перед селом Кустоцою й піхота віддил за відділом подавалася на горби.

Серце в Тонія забило сильно: він запримітив, що один відділ подався в напрямі хутора. Вкоротці ввійшли до дому. Однострої в них були подерті та запорошені й окривавлені.

Був се відділ із шістьдесяти людий. Вели їх два підстаршини й сотник.

На млі ока замкнули вони ворота та заложили дошками, бочками та иншими домашніми знарядами. Деякі поставали при вікнах та стежили відсіля й звернули стрільбу на Австрійців.

Передня частина хутора була звернена до долини, а задня, що її творив кріпкий мур, піднеслася над стрімкою кручею. Ся частина була захоронена валом і ровом, була забезпечена перед наступом ворогів. Та тим завзятійше кинулися вони на передню частину дому.

Град куль сипався на мури й вікна й повалив неодного з Італійців, що стріляли з вікон.

Небаром лунали стони ранених, що боролися зі смертю, й оклики: „Помочі, помочі... води!" відбивалися об уха хлопчини.

Його добре серденько дріжало на думку, що бідні ранені лежать опущені й се збудило в ньому думку.

— Піду до них й доглядатиму їх.

Та тут пригадав заборону батька не опускати пивницю...

— Батечко остерігав мене перед ворогами, що моглиб узяти мене в полон! — подумав він по розвазі. — Вояки, що тут хоробро бороняться, се мої земляки. Піду на гору й помагатиму їм.

Він підійшов до дідуся й стежив, чи він ще спить. Спав. Хлопчина відчинив двері пивниці й вийшов по сходах до хати.

Вояки сильно здивувалися, коли хлопець серед них зявився, а сотник закликав:

— Не підходи до вікна, бо згинеш!

Узяв хлопця за руку, повів його до кухні, де були безпечні й спитав гостро:

Відкіля ти прийшов? Чого шукаєш тут?

Боявся нападу й заскочення й був рішений убити хлопця на місці. Уважав його зрадником.

Та Тоніо виявив просто й отверто, що він остав на хуторі, щоби доглядати старенького дідуся й тепер хоче служити раненим.

— З тебе славний хлопець!— закликав сотник коли Тоніо скінчив... — Роби, що тобі наказує серце.

Тоніо поспішив на подвіре, набрав води зі студні в збанки і приніс їх до кімнати, де були ранені вояки. Коли всі напилися, попритягав скрині й сінники й приготовив постелі для тяжко ранених, а легко раненим подав шматки полотна, що їх надер із простирал.

Се все він робив спокійно та без поспіху, хоч вікнами впадала куля за кулею та вбивалася в стіни й у двері.

Вояки з подивом гляділи на неустрашеного доглядача й один за другим кликали:

— Нехай тебе Бог благословить, малий! Твої батьки можуть гордитися тобою.

Нараз увійшов сотник у кімнату. Понурий вираз його лиця зраджував, що він утратив надію відбити наступ Австрійців.

Він підійшов до Тонія й спитав:

— Чи не зробив би ти мені одної прислуги, що помоглаб виратувати нас?

— Дуже радо! — відповів хлопець.

— Але се грозить твойому життю! — говорив сотник дальше.

— Кажіть, яка мае бути моя робота?! — перервав хлопець.

— Ти мусиш вилізти на дах дому й розглянутися, де стоять наші... Від сього буде залежати, чи нам дальше опиратися, чи...

Крісовий огонь Австрійців нараз затих. Один підстаршина, що стояв у вікні над ворітьми дому, зголосив, що ворожий старшина з білим платком на кінци шаблі наближається до обістя.

Сотник приказав здержати стрільбу й вийшов на подвіре, де зустрітився з Австрійцем.

— Наш отаман, який подивляє вашу хоробрість, завзиває вас до здачі — сказав сей. — Ви стоїте напроти десятитисячної переваги й не можете надіятися підмоги ваших. Вони в повному відвороті.

Сотник відповів:

— Дайте мені час нарадитися з моїми вояками.

Він увійшов до середини й сказав своїм воякам предложенне ворога.

Коли вояки нараджувалися, сказав сотник хлопцеви:

— Вилізь на крівлю й гляди в сторону, де стоять наші.

— Добре, — відповів хлопец, вибіг із кімнати тай мигом видістався на крівлю. Вскорі побачив недалеко села Віляфранка відділ берсаліерів, стрільців, що тамечки були окопалися.

Він закликав до сотника, що наблизився до крівлі:

— Бачу наших!

Ті слова вистали на се, щоби зробити кінець ваганню та отяганню вояків. Один підстаршина вибіг на подвіре й заявив Австрійцеви, що обляжені не піддадуться. Вояки набили кріси та готові до стрілу ждали при вікнах на ворожий наступ.

Вкоротці роздалися знову вистріли й град куль посипався на обісте.

Тоніо, що все ще стояв на крівлі, був тепер цілю стрілів, бо з долини було його добре видно.

— Злази, злази! — кричав сотник — вони тебе вбють.

— Потрівайте, — відповів хлопець, я хочу знаками прикликати наших!

Він порушав раменами мов крилами вітряка й думав, що берсаліери побачать його, бо він був у білій сорочці, що ясніла далеко.

— Злази! — повторяв сотник. — Пощади молоде життє на красшу службу.

Кулі літали все густійше й одна поцілила Тонія в рамя.

Він захитався. Із продіравленого рукава спливала кров.

— Злази! — кричав сотник гнівно. Хоробрий хлопець спустився в діру, що була в крівлі й сказав, коли знов станув перед сотником:

— Шкода, що я не міг довше остати на горі, я напевно був би прикликав наших.

Сотник затягнув його до кухні, перевязав йому рану й приказав:

— Вертай до пивниці та поглянь, що робить дідусь.

Хлопець побіг, а сотник ходив сюди й туди великими кроками й тільки з трудом опановував зворушенне.

Відтак вирвав листок паперу з свойого записника й написав кілька слів.

— Мушу післати післанця до сотника берсаліерів, щоби прислав нам підмогу — сказав до підстаршини, що стояв у кімнаті.

— Половина нашої мужви вже не здібна до бою, а дві третини ранених... За годину всіх нас або вимють, або полонять!

— Тільки мущина зі швидкими ногами зможе перенести письмо — додав підстаршина — тай мусить він бути приготований на смерть.

— Чи знаєш такого, що надавбися до сього небезпечного посольства? — говорив сотник дальше.

Оба замовкли й задумалися.

— Пане сотнику, вишліть мене! — роздався голос.

— Я біжу мов заяць тай відваги мені не хибує.

Був се Тоніо, що ввійшов незамітно й чув розмову.

Коли в тебе є відвага, сильна відвага, то ходи за мною — відповів сотник і пішов у противну частину дому, що мала в мурі тільки невеличке віконце, з якого можна було бачити село Віляфранка та розставлені там італійські війска.

Він повів Тонія до сього віконця, показав рукою на вояків і сказав:

— Занеси сю карточку сотникови. Та не щади ніг, бо кожда хвилинка, що її змарнуєш, коштує життє одного з твоїх земляків.

— Як мені вийти з дому? — спитав Тоніо. — Усі виходи обсадили Австрійці. Вони застрілять мене, тілько покажуся на отвертому полі.

— Опережися ливною, перелізь через вікно, а я спущу тебе в яругу — відповів сотник.

Так і сталося.

— Біжи, хлопче, — кликнув за ним сотник — і памятай, що наш ратунок залежить від скорости твоїх ніг!

— Зроблю, що буде в моїй силі! Вірте мені! — відповів хлопець.

— Нехай Господь береже тебе! — сказав ще сотник.

По кількох хвилинах Тоніо був на дні яруги і біг нею що духу. Сотник стояв при вікні й не спускав його з ока.

Та тільки хлопець показався на отвертому полі, замітили його австрійські передні сторожі й зараз понісся вистріл за вистрілом у слід за хлопцем. Сотник, що замітив малі хмаринки диму, задріжав, бо хлопець нараз похитнувся й упав у високу траву.

— Вони вбили його! — закликав він і гнівно стиснув кулак.

Та тільки він сказав сі слова, як Тоніо знову підвівся й біг дальше.

— Стріл певно хибив, тільки звалив його! — сказав сотник і зітхнув лекше та дальше слідив за хлопцем.

Хлопець біг дальше й видимо напружував усі сили, щоби скоро добігти до мети.

Малі хмаринки диму все ще піднималися, стрілянина все ще лунала, та ціль тих стрілів віддалялася все більше й більше так, що вскорі хлопець опинився поза лінією дострілу.

— Хлопець кривае... — закликав нараз сотник — він не біжить, він іде повагом!

А потім закликав голосно:

— Виратувані!

Тоніо допав левади, де таборували берсаліери.

— Ще короткий біг, кілька ровів, що їх мусить перескочити й він буде між нашими.

— За пів години зможуть вони нам дати поміч, спасенне!

Чим близше хлопчина доходив до цілн, тим більше нервувався сотник. Очи в нього горіли, а неспокій його переходив у божевілле.

Підстаршина, що мав голову перевязану закріваваленим сукном, підступив близше й зголосив, що Австрійці вдруге завзивають їх до здачі.

Сотник, що не відвертав зору від хлопця й мірив думкою віддаль між хлопцем і табором берсаліерів, відповів різко:

— Ми не здамося!

— Біжи, біжи, хлопче! — кликав він що сили, начеб Тоніо міг його чути. — Чого ти задержався?!

— От драбуга сів і спочиває! — Сотник стиснув кулаки й пінився зі злости. — Се була глупота посилати хлопця. Я дурний, дав себе обманути приреченням того жовтодзюба... Ми пропали!...

Тоніо зник у кущах, що тут і там покривали рівнину й більше не показувався.

— Лінтяй розложився певно в траві й спить, а нас тут усіх вистріляють.

Сотник подався в передню частину дому й із жахом побачив, якого страшного спустошення наробили ворожі кулі в часі його короткої неприяви...

Відділ здібних до бою змалів до дванайцятки, а ґраната, що впала на дім, запалила його.

Вже сипалися іскри з футрин і рам вікон та з дверий. Дими, що затемнили повітре й здавлювали віддих, збільшалися, а кулі Австрійців, що все близше підступали, клали Італійців одного за одним на землю.

Сотник стояв у передньому ряді й кликав разураз:

Відваги, відваги! Скоро прийде підпомога!

Полумя, що захопило вже крівлю, росло й палахкотіло все сильнійще й крокви та бальки падали на хоробрий відділ, який все ще не уступався.

В третє появився австрійський старшина, вимахуючи білим платком і кликав:

— Піддайтеся! Піддайтеся!

Та сотник, якому куля саме прострілила й обезвладнила праве рамя, хопив лівою рукою шаблю й закликав:

— Ні, ні! Красше смерть, як піддатися! Нехай живе Італія! Нехай живе Віктор Емануель, наш славний король!

Вояки, і ранені, а навіть ті, що вже боролися зі смертю, кликали враз:

— Нехай живе Італія, нехай живе наш славний король Віктор Емануель!

Сотник глядів крізь вікно в напрямі, де лежало село Віляфранка й сказав із лютю:

— Берсаліери не йдуть!

Потім пішов знову до входових дверий, що їх Австрійці силувалися розбити прикладами й ждав, поки кврі не впадуть із завісів. Був рішений згинути.

У сій хвилині закликав один із вояків:

— Наші йдуть! Наші йдуть!

Із далі лунало „урра" берсаліерів і тріскіт крісових стрілів роздався поза спинами Австрійців так, що ніхто з обложених не сумнівався, що поміч близько.

Всі здорові й ранені, тиснулися до вікон і витали китиці піря, що маяли на капелюхах берсаліерів, одушевленими окликами.

По короткій ручній боротьбі подалися Австрійці назад, а хутір остав у руках Італійців.

Коли берсаліери збирали вбитих та виносили тяжко ранених на вози, щоби відвезти їх до полевого шпиталю, подалися инші хоробрі оборонці до села Віляфранки.

Сотник щойно тепер подумав про своє ранене рамя, що сильно боліло й почув, що зза втрати крови не зможе дальше йти.

— Де перевязня? — спитав він одного копійника, якого стрінув на улиці.

Сей вказав на церкву, що її перемінено на шпиталь.

Коли ввійшов туди, стряєся на страшний вид, який побачив там.

Поміст божого дому був покритий закріваваленою кукурузянкою, а на ній лежали сотки вояків усіх родів оружя. Куди тільки не глянув, усюди отверті рани в голові, розшарпані рамена й ноги, або повиривані части тіла.

Довкола стола, що стояв на ступенях престола, бігали лікарі з ножами, ножицями та пилами й відтинали сьому руку, тому ногу.

Сотник пішов наперед до стола, де працювали лікарі.

Аж тут роздався слабий голос:

— Пане сотнику!

Сотник глипнув на бік. Перед ним лежав Тоніо на вязці кукурузянки, накритий покривалом, що перше мабуть служило заслоною до церковного вікна.

Худі руки держав на покривалі. Лице було смертельно бліде, з слідами важких болів, що їх терпів, а великі очи світилися мов дві огнисті жарини.

— Тоніо! — закликав сотник. — Хоробрий хлопче, ти сповнив своє завдание як мущина!

— Я зробив, що було в моїй силі, — відповів Тоніо. По двацяти мінутах найшов я отамана берсаліерів і передав йому вашу карточку... Я був би скорше забіг... та не дала куля, що зранила мені ногу...

Нараз урвав, впялив очи в рамя сотника й закликав:

— Ви ранені. Кров тече з рукава вашої блюзи... Я перевяжу вам рану!

Старався підвестися, щоб перевязати йому рамя, та сили опустили його, він упав назад і примкнув із ослаблення очи.

— Ти видно за богато крови витратив, мій хлопче — питав сотник із почуттем. — І тому ослаб так.

— Так, я втратив богато крови! — відповів Тоніо. — І ще щось крім крови. Глядіть!

І відкрив накривало... Сотник, блідий із жаху, подався ступінь назад.

Хлопець мав уже тільки одну ногу. Друга була втята по коліно, а кикоть сторчав у крівавих перевязках.

Тут надійшов один із лікарів і сказав:

Ногу можна було вилічити, колиб хлопець замість бігти далі був присів. Та через напруженне кинулася ґанґрина й мусілося відтяти ногу. Славний хлопець...

Він держався хоробро мов герой, як я різав пилою, ані зойку не почув я... Далебі, наша вітчина може бути горда на сю дитину.

По сих словах лікар пішов дальше.

Та сотник, якого волосє й вуси блистіли сивиною, приложив руку до краю шапки й віддав військовий поздоров.

— Що робите, пане сотнику?

— Поздоровляю й віддаю честь — героєви, що проляв кров за вітчину!—відповів сотник, а слези плили по його поморщеному лиці.

Потім ніжно, мов ненька, накрив знов хлопця, поцілував його в чоло та в уста й повторив:

Тоніо... — ти герой!

Переклав **А. Лотоцький.**

ПОЗІР! ДЕТРОЙТ, МИШ. І ОКОЛИЦЯ.

Подає ся до відома, що від 1. грудня і опісля, збори Укр. Амер. Горожанського Клюбу будуть відбуватися в гали під ч. 3464 Cicotte Ave. в послідну неділю що місяця. Проситься Українців американських горожан вписуватися. Також принимаеся до Клюбу і з першими паперами.

98-99 КОМІТЕТ.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Повідомляється шеровців Народного Дому, що **РІЧНІ ЗБОРИ** відбудуться в суботу, 29. грудня о годині 7. вечер. Проситься всіх шеровців прибути на так важні збори. Також будеться принимати нових шеровців до Народного Дому. Хтоби хотів стати шеровцем Народного Дому, так проситься прибути на збори. 99-00

ЗА УРЯД НАРОДНОГО ДОМУ:
Семен Федик предсідатель,
Василь Релужинський, рек. секр.